

Tárgy: Közterület elnevezése
Szám: 9/4-5/2011.
Melléklet: 1-3. sz. alatt

Vác Város Önkormányzat
Képviselőtestülete
részére

Tisztelt Képviselőtestület!

Az előterjesztés aktualitását Bátonyi Pál úr kérelme (1. sz. melléklet) adja. Javasolja, hogy a Képviselőtestület Wattay Jánosról nevezzen el közterületet a Rákóczi-szabadságharcot lezáró 1711. április 30-án megkötött Szatmári békeszerződés 300. évforduló emlékére. A Képviselőtestület 2008. évben már tárgyalta a kérelmet (2. sz. melléklet) – igaz nem az évfordulóhoz kötődően –, akkor azt nem támogatta.

A közterületek elnevezéséről és a házzámozásról, a régi városrészek, az új lakótelepek, a ligetek, a dűlők elnevezésének megőrzéséről, illetve elnevezéséről szóló 1982. évi 2. sz. tanácsrendelet, valamint a szervezeti és működési szabályzatról szóló 9/1995.(V.8.) sz. önkormányzati rendelet értelmében a kérelemmel kapcsolatban ismételten kikértük a Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete, a Váci Múzeum Egyesület, a Váci Közös Képviselők Klubja és szokás szerint a Vác Város Levéltára véleményét (3. sz. melléklet).

Vác, 2011. március 9.

Philipp Frigyes s.k.
Vác város főépítésze

Határozati javaslat

Vác Város Önkormányzat Képviselőtestülete Wattay Jánosról nem nevez el közterületet.

Határidő: azonnal

Felelős: főépítész

Vác a Dunakanyar szíve

Megyeri Iлона

Feladó:
Küldve:
Címzett:
Tárgy:
Mellékletek:

Pál Bátonyi [batonyi.pal@gmail.com]
2011. január 6. 13:41
Fürdös Attila
Wattay János emléke:
Wattay János életrajza

VÁC VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATAL	
9112/7011	
2011 JAN 14	
Cím:	Szám:
Előadó:	

Füldös Attila
úr

Tisztelt Füldös Attila Polgármester Úr!

Tekintettel a szatnári béke 300. évfordulójára, javaslom, hogy Wattay János Pest-Pilis-Solt vármegye első kuruc alispánjának méltó emléket állíttatni szíveskedjen Vác városa. Korábban volt a városban Wattay utca és javasoltam, hogy ismét legyen. A javaslatomat elfogadták, de az előző polgármesteri ciklusban ez tudtommal nem valósult meg. Javaslatom indoklására csatoltan megküldöm Wattay János általam összeállított életrajzát. Kérem javaslatom szíves figyelembe vételét. A javaslattal kapcsolatban szívesen állok Polgármester Úr rendelkezésére. (T.:06-30-9772205).

Üdvözlettel: Bátonyi Pál nyá. honvéd ezredes

30/9772205

Wattay János

Wattay János születésének adatai nem kerültek elő, de valószínűsíthető, hogy a 17. század közepén született. Iskoláit Szécsényben, Füleken és Besztercebányán végezhette, ahol szülei is laktak. Levelezése alapján jól ismerte a latin és a német nyelvet, de valószínűleg szlovákul is tudott. Műveltségére jellemző, hogy még Pécelről a Ráday családtól is kért kölcsön könyveket.

Édesapja felsővattai Wattay I. Pál Nógrád, majd Pest-Pilis-Solt vármegye esküdtje, illetve helyettes alispánja, végvári katonatiszt volt. Aki 1661-ben birtokai mellé apósától Buday Bornemisza Bolgár Pál ügyvédtől, Nógrád vármegyei alispántól jelentős birtokokat örökölt, Vácon is volt házuk.

Édesanyja Buday Bornemisza Bolgár Anna.

Egy testvére ismert, II. Pál Pest-Pilis-Solt vármegye szolgabírája, aki 1679-ben hunyt el.

Wattay János 1676-ban Pest-Pilis-Solt vármegye esküdtje. 1680. április 12-én az oszmánok fogságába esett, 22 hónap után Thököly Imre segítségével szabadult. 1684-ben résztvett a sikertelen Buda elleni hadjáratban. 1686-ban a váci járás szolgabírája, katonáival résztvett Vác, Pest és Buda oszmán uralom alóli felszabadításában. A győzelem kivívását és a csapatok ellátását nagyban segítette helyismerete is.

Unokaöccsével, Istvánnal szerződést kötött a birtokaik közös igazgatásáról. A Pest városa környéki birtokokat Dunakeszről, a Buda városa környékieket Nagykovácsból, a nógrádiakat Pilinyből igazgatták és megkezdték a betelepítéseket. Losonctól-Kiskőrösig telepítettek magyar, szlovák, német (birodalmi is) telepeseket vallásra való tekintet nélkül. A fegyverválságdíjat kifizették, birtokaikat I. Lipót 1691-ben megerősítette, a vármegye gyűlésein harcoltak a túlzott adóztatás és a katonai önkényeskedések ellen is. Az 1703. évi Pest-Pilis-Solt vármegyei adókirovás szerint a vármegyében Dunakeszi, Pomáz, Budakalász, Csobánka, Nagykovácsi és Solymár községek, valamint Soroksár, Péteri, Gubacs, Szentlőrinc, Oszlár, Csömör, Szentmihály, Szencse, Garancs, Kiskovácsi, Rébél, Kall, Halom és Murcz puszták voltak birtokában. Birtokai voltak még Borsod, Csongrád, Heves, Hont és Nógrád vármegyékben.

1704. március 29-én a Nógrád vármegyei kuruc nemesi felkelők első kapitányaként szemlét tartott Losoncon, majd csapatával résztvett a Dunántúli hadjáratban. A hadjárat után 1704. május közepén Kecskeméten megválasztották Pest-Pilis-Solt vármegye első kuruc alispánjának. Megszervezte a vármegye kuruc kézen lévő településeinek közigazgatását, a kuruc csapatok ellátását, a labanc-rácok elleni védelmet. Többek között Nagykovácsi birtokán német telepeseivel löport gyártatott. 1705 tavaszán visszavonult, majd a vármegye közgyűlésein, mint esküdt vett részt. Bottyán János generális elhunytá után megbízták az örökség összeírásával. 1710-ben Ajnácskő várát átadta Pálffy János császári tábornoknak.

1711-től haláláig, 1723-ig aktívan résztvett Pest-Pilis-Solt vármegye közgyűlésin, védte a szatmári békében kiharcolt jogokat és folytatta birtokainak betelepítését, fejlesztését. Segített más kisebb birtokosoknak is birtokaik betelepítésében. Így többek

között betelepítette Sződ (benne Göd), Vácrátót, Csomád, Pilisszántó és Piliscsaba településeket is. A vármegye közgyűlési irataiban szerepel, hogy Dunakeszin ebben az időszakban sörház, postahivatal, komp átkelőhely, malom, halásztanya és hatalmas karámok is voltak. A Pest környéki birtokok igazgatását Dunakeszitől Soroksárig a Dunakeszin lakó ispánnal végeztette. Az evangélikus vallású Wattay János, minden keresztény vallást támogatva biztosította kőbányái birtokának kőbányájából templomok, illetve középületek építését.

Első feleségétől Dorogffy Máriától két leánya (Anna, Okolicsányi Mátyásné és Katalin, Petrovay Lászlóné), míg második feleségétől Zolnay Judittól két fia (II. János, felesége Szemere Klára és III. Pál, felesége Szemere Krisztina), valamint egy lánya (Judit, Soós Ferencné) ismert.

A Wattay Jánosról szóló iratok többsége a Magyar Országos Levéltárban és a Pest Megyei Levéltárban találhatóak, melyeket a család őrzött meg és adott át a 20. század második felében. A hivatalos helyekre került vele kapcsolatos iratok nagy része a háborúk következtében megsemmisült, valamint valószínűleg a birtokai megszerzésében is érdekelt császári ügynökök tüntették el.

Az életrajzot összeállította: Bátonyi Pál nyugállományú honvéd ezredes

Philipp Frigyes

Feladó: Pál Bátonyi [batonyi.pal@gmail.com]

Küldve: 2011. január 16. 20:05

Címzett: Philipp Frigyes

Tárgy: Re: Wattay János emléke

VÁC VÁROS POLGÁRMESTÉR HIVATALA	
9/16/2011.	
2011 JAN 17.	
Szám:	5-2011/17
Melléklet:	Előadó:

9/17
Frigyes
Céltérítéssel elnevezte
Wattay János

Philipp Frigyes Úr

Vác Város Főépítésze

Tisztelt Főépítész Úr!

Köszönöm szíves tájékoztatását a Wattay Jánossal kapcsolatos közterületi elnevezés sorsáról, valamint kérelmem ismételt elbírálásának lehetővé tételét.

Csatoltan megküldöm rövid magyarázatomat Dr. Horváth Ferenc Úr Vác Város Levéltára igazgatójának szakmai véleményéhez kapcsolódóan. Kérem, magyarázatom bemutatását az ismételt elbíráláshoz.

Tájékoztatom, hogy több levéltárban is kutattam a Wattay családdal kapcsolatosan. Az Országos Levéltárban (MOL) P 1744 Wattay család fondban több ezer oldal iratot tanulmányoztam és nem a gyakran téves, vagy hiányos információkon alapuló publikációkra alapoztam kérelmemet.

Tájékoztatom továbbá, hogy kutatásaim szerint Vác városának neve is a Vata szóból származik és egy Baton (Bátony) nevű Vata késő avarkori uralkodóról kapta nevét. Más, katolikus hagyomány szerint Vác szerzetesről kapta a település elnevezését, de ez a név is a Vata névből származik. Vata-Vacs(Vács)-Vác, vagy Báta-Bács.

Sződ, 2011. január 16.

Tisztelettel:

Bátonyi Pál nyá. honvéd ezredes

2011.01.17.

Tisztelt Képviselőtestület!

Engedjék meg, hogy Dr. Horváth Ferenc Úr Vác Város Levéltára igazgatójának 455/2008. lt. számú, 2008. szeptember 11-én kelt napokban megismert, a Wattay családra vonatkozó szakmai véleményének két részletéhez rövid magyarázatot fűzzek.

„...Borovszky Samu által szerkesztett Nógrád vármegye története c. kötet tartalmazza azt az adatot is, mely szerint Wathay János más nemesekkel együtt 1704-ben megszökött a kuruc táborból, s ezért a megye 100 Ft pénzbírságra ítélte.”

Wattay János PPS vármegye képviselőjében 1704. decemberében követségben járt Rákóczi fejedelem galgóci táborában. A fejedelem utasítására - mivel 1704. májusában PPS vármegye alispánjának választották - alispáni tisztsége ellátására kellett távoznia a katonai táborból. (Egyébként Rákóczi minden alispánt mentesített a nemesi felkeléstől.) Az, hogy csak Wattay János neve szerepel a „megszökött” nemesek közül a publikációkban, véleményem szerint a horvát származású Grassalkovich Antal munkájának köszönhető. Ő volt Nógrád vármegye főispánjaként a kurucalanítással megbízva és Ő szerezte meg Wattay János halála után birtokainak jelentős részét.

„Az, hogy a család egyik tagjának háza volt Vácott, véleményem szerint lényegtelen...”

Buday Bornemissza Bolgár Pálnak nemcsak háza volt Vácott, hanem jelentős tevékenységet is folytatott. Ő 1610 és 1620 között családjával Vácott élt, és a váci püspök ügyvédjeként tevékenykedett, valamint védte a polgárokat is. Szembeszállt a hatalmaskodó Beniczky Ferenc váci főkapitánnyal is, akinek távozásához jelentősen hozzájárult, mint Nógrád vármegye képviselője az országgyűlésben. A Budán lakó testvére és fia segítségével tájékoztatta a katonai vezetést a budai oszmán csapatok tevékenységéről. Sajnos az új váci főkapitány Strucz Ferenc nem vette komolyan a figyelmeztetést, így a vár 1620-ban újból oszmán kézbe került. Az ostrom kezdetén, amikor a szigetről már az oszmánok löni kezdték a várat a család elmenekült és Szécsényben telepedett le.

Kérem észrevételeim szíves figyelembe vételét, illetve a javaslatommal kapcsolatos kérdések eldöntéséhez állok rendelkezésükre.

Szöd, 2011. január 16.

Tisztelettel:

Báttonyi Pál nyá. honvéd ezredes

Temesvári Réka

2.1/11

Feladó: Dr Both János [polgarmester@varoshaza.vac.hu]
 Küldve: 2007. november 12. 9:28
 Címzett: Temesvári Réka
 Tárgy: Fw: WATTAY UTCA

— Original Message —

From: bátonyi páál
 To: polgarmester@varoshaza.vac.hu
 Sent: Friday, November 09, 2007 12:39 PM
 Subject: WATTAY UTCA

Tisztelt dr. Bóth János polgármester úr!

Váccott nemrég még volt Wattay utca, de az újabb kiadású térképeken már nincs. Kérem, hogy visszaállítását átgondolni szíveskedjék.

Indokaim:

- a Wattay, Vattay, Wathay család nagyon sokat tett az országért, melyet szobrok, közterületi elnevezések, dokumentumok bizonyítanak;
 - a Pest-Pilis-Solt vármegyei ág sokat küzdött a törökkel és több vármegye közigazgatásában vettek részt;
 - Buday Bornemissza Bolgár Pál révén házuk volt Váccott és a XVII. szd-ban munkát adtak a váciaknak Keszőn és Gődön;
 - Wattay János részt vett katonáival Vác, Pest és Buda felszabadításában, majd a környék betelepítését szervezte;
 - 1704-ben a Nógrád vármegyei nemesi felkelők kapitányaként részt vett a Dunántúl felszabadításában, majd Rákóczi fejedelem kérésére vállalta P-P-S vármegye alispánját, amire meg is választották;
 - a vármegye első kuruc alispánjaként sokat tett a lakosság megvédésére a labanc-osztrák-rác csapatok ellen, illetve a kuruc csapatok ellátásáért;
 - a szatmári béke után is irányította a környék betelepítését nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül, de halála után a Habsburg adminisztráció Pest környéki birtokait (Dunakeszi, Csomád, Csömör, Szentmihály, Szentlőrinc, Gubacs, Soroksár, stb.) elvette és munkáját átírta.
- Kérem indokaim figyelembe vételét, illetve a Wattayakkal kapcsolatos ismeretek szóbeli és írásbeli átadásában szívesen állok polgármester úr rendelkezésére. (T:06-30-9772205).

Sződ, 2007. november 09.

Tisztelettel: Bátonyi Pál ny. honvéd ezredes, kutató

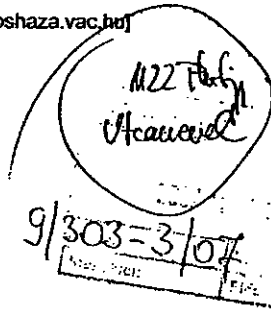
NOD32 2652 (20071111) Információ

Az üzenetet a NOD32 antivirus system megvizsgálta.
<http://www.nod32.hu>

Kötelező biztosítás 2008 - Minden biztosító ajánlata egy helyen. Számolja ki, melyik lesz a legolcsóbb jövőre. Átlagosan a díj fele megtakarítható. [Kattintson ide: www.biztositasapp.hu](http://www.biztositasapp.hu)

2007.11.12.

Wattay János alispán

dr. Bóth János M.
 közzé
 Milyen új arisztokrácia,
 dekkor keletben kellett,
 ha megpályozt a jertel.
 M. B.

Ez a!
 Bónyi Pál
 Honvéd

POLGÁRMESTERI HIVATAL • 2600 VÁC, MÁRCIUS 15. TÉR 11.
FŐÉPÍTÉSZI IRODA Tel: 27/513-431, Fax: 513-431 • E-mail: foepitesz@varoshaza.vac.hu • www.vac.hu

Tárgy: Közterületek elnevezése – Wattay János

Szám: 9/12/2011

Melléklet: Kérelem melléklettel együtt (1. sz. melléklet)

Korábbi kérelem (2. sz. melléklet)

Dr. Horváth Ferenc VVL igazgatójának korábbi levele és vonatkozó mellékletei
(3. sz. melléklet)

Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete

Váci Múzeum Egyesület

Váci Közös Képviselők Klubja

Vác Város Levéltára

elnökei részére

Székhelyén

Tisztelt Elnök Urak!

Bátonyi Pál ny. honvéd ezredes a melléklet kérelemmel fordult az önkormányzatához. A kérelmező már 2007. évben kezdeményezte a névadást, Vác Város Levéltárának igazgatója alapos szakmai véleménye alapján azt a Képviselőtestület nem támogatta. Megismételt kérelmével kapcsolatban a hivatkozott évforduló (április 30.) miatt kérem most ezen kérelem ismételt, külön elbírálását a közterületek elnevezéséről és a házszámozásról, a régi városrészek, az új lakótelepek, a ligetek, a dűlők elnevezésének megőrzéséről, illetve elnevezéséről szóló 1982. évi 2. sz. tanácsrendelet, valamint a szervezeti és működési szabályzatról szóló 9/1995.(V.8.) sz. önkormányzati rendelet értelmében.

Vác, 2011. január 14.

Értesül:

1. Bátonyi Pál, batonyi.pal@gmail.com
2. Irattár

Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete

Vác, Dr. Csányi László krt. 63.

Levélcím: 2601 Vác, Pf. 33.

Polgármesteri Hivatal

Főépítészeti Iroda

2600 V Á C

Március 15. tér 11.

Csák
Tóth
Közműve
sz. Oszt.

VÁC VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATAL	
914-212011 2011 FEBR 04	
Szám:	Szám:
Melléklet:	Előadó:

T.: Wattay János emléke.

A kísérő levél nélkül megkapott tárgyra vonatkozó mellékletek és ezen ügyben 2008-ban irt állásfoglalásunk alapján egyesületünk véleménye az alábbi:

Helytelen Bátonyi Pál ur álltása, Wattay utca soha sem volt Vácott.

Wattay János vagy Pál, egyáltalán a család kapcsolata - mégha valamelyik rokonnak volt is háza a városban - annyira jelentéktelen Váccal, hogy közterület elnevezése róluk felesleges. Lényegesen fontosabb, a várossal nagyobb kapcsolattal rendelkező személyekről sincs mindenkiről utca elnevezve.

Vác, 2011. február 4.

Váci Városvédők és Városszépítők Egyesülete
VÁC VÁROSSZÉPÍTŐK EGYESÜLETE
Vác, Dr. Csányi László krt. 63.
2601 Vác, Postafiók 33.

Szálai István
Szálai István elnök

VÁCI MÚZEUM EGYESÜLET

Vác, Múzeum u. 4. 2600
e-mail: vme@dunaweb.hu

0209.
-Frigyes
-Rostovskis

Philipp Frigyes főépítész úrnak

2600 VÁC
Március 15. tér 11.

VÁC VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATAL	
9/4-3/2011. 2011. FEBR 07.	
Szám:	Sorszám:
Melléklet:	Előadó:

Tisztelt Főépítész Úr!

Kérésére közlöm a Váci Múzeum Egyesület vezetőségének álláspontját egy utcanévadási kérelemmel kapcsolatban.

Wattay Pál kuruc alispánról utcát elnevezni Vácon nem látjuk indokoltnak.

Üdvözlettel:

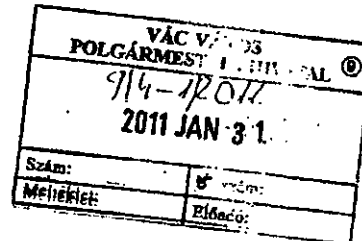
Vác, 2011. február 1.

Váci Közös képviselők Klubja
Hajdu Sándor elnök
Vác, Kőhid u. 16.
2600

Tárgy: Közterületek elnevezése
Wattay János
Hisz.: 9/12/2010

9/2011

Vác város Főépítésze
Philipp Frigyes Úr
Vác, Március 15. tér 11.
2600

Tisztelt Főépítész Úr!

Hivatkozással fenti számú levelére egyesületünk, a Váci Közös képviselők Klubja véleményét az alábbiak szerint közlöm.

Egyetértünk dr. Horváth Ferencnek, Vác Város Levéltárának igazgatójával, és a képviselőtestület korábbi véleményével, azaz Wattay Jánosról közterületet ne nevezzen el az újonnan alakult képviselőtestület sem.

Elismerésre méltónak tartjuk Bátonyi Pál nyá. honvéd ezredes levélbeli kezdeményezését, de meghajlunk a levéltár igazgatójának szakmai véleménye előtt, és egyetértünk indoklásával. A mellékelt bizonyítékok alapján egyesületünk nem támogatja, hogy Wattay Jánosról utcát, vagy egyéb közterületet nevezzen el a testület.

Kérjük véleményünk szíves elfogadását.

Vác, 2011. január 24.

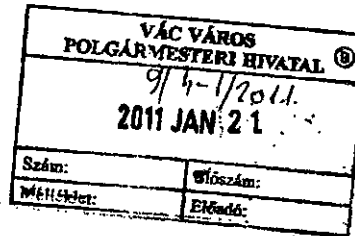
Tisztelettel:

Hajdu Sándor
Hajdu Sándor elnök

	<p align="center">VÁC VÁROS LEVÉLTÁRA</p> <p align="center">2600 Vác, Múzeum u. 4. Levél cím: 2601 Vác, PL 59. Telefon: 06-27-305 444, telefax: 310 147 E-mail: vacarchivum@invitel.hu Honlap: www.vacarchivum.hu</p>	<p>Tárgy: Wattay Jánosról közterület elnevezése</p> <p>Ea.: Dr. Horváth Ferenc</p> <p>Hív. sz.:</p>
<p align="center">43-2/2010. lt. szám</p>		

Vác Város Önkormányzata
Philipp Frigyes főépítész

VÁC
Március 15. tér 1.
2600

*Ali
Tany
Cisztertől elnevezés*

Tisztelt Főépítész Úr!

Az alábbi észrevételeket teszem Bátonyi Pál utcanévadási javaslatával kapcsolatban.

1. A Wathay család Pest megyei kötődésének számtalan szála van. Mint Makkai László írja a Pest megye műemlékei c. mű I. kötetében „Összeházasodás és királyi adomány révén egész sor tekintélyes felsőmagyarországi köznemes család formált igényt [már a török hódoltság alatt (pl. a Wattayak), de még inkább után] kihalt Pest megyei családok birtokaira, mint a Battikok, Fáyak, Wattayak, Beniczkyek, Béltokyek és mások.” A Wathayak mint az egyik földesúri család, több Pest megyei település esetében is – a török hódoltság utáni betelepítésekben – fontos szerepet játszott, de ezek közé nem tartozott Vác, mely püspöki és káptalani birtok volt. Itt tehát e két földesúrnak kellett gondoskodnia a lakosság pótlásáról.
2. A kuruc kori Pest megye történetéről írott munkákban (l. Bánkúti Imre, Kosáry Domokos, Makkai László műveit) alig-alig esik szó Wathay János alispán szerepéről. Lehet, hogy ez e történeti feldolgozó munkák hiányossága, de éppen ezért alig-alig tudunk valamit Wathay János e korszakban folytatott tevékenységéről.
3. A Wathay (Vathay, Vattay, Watthay stb.) család 17–18. századi váci kötődésével kapcsolatban csak arról van adat, hogy a család egyik tagja betöltötte a Váci járási főszolgabírói tiszteletet. E tisztséget viselőnek azonban nem kellett a járási székhelyen még csak laknia sem, jóllehet a helyben tartózkodásra gyakran kötelezték a főszolgabírákat a 17–18. században.
4. Vácott több olyan történelmi személyiségről – mint pl. Szent Margit, gróf Koháry István, Koppi Károly, Suhajda János, Tormay Károly, Szokolay István, Kassai Adolf, Friebeisz István, Gajary Géza, Pétery József, Kristóf Béla stb. – sincs közterület elnevezve, akiknek pedig jelentős szerepe volt a város életében, illetve akik valamilyen módon kötődnek a városhoz.

6. A váci utcanevéadások során hol egy bizottság, hol a megkérdezett intézmények és civil szervezetek véleménye alapján alakult ki az a gyakorlat, hogy Vácott közteret olyan személyről nevezzenek el, aki érdemi tevékenységet fejtett ki a városban, vagy a város érdekében, vagy olyan jelentős személyiség, aki egyetemes tevékenységével kiemelkedő szerepet játszott az ország életében, netalán szélesebb körben.
7. Az természetesen igaz, hogy a Wathay család egyes tagjairól az országban több helyen (Csesznek, Mosonmagyaróvár, Pomáz, Székesfehérvár, Zirc stb.) is neveztek el közterületet, közintézményt (kollégium), programot (szavalóverseny, harci emlékverseny), vagy állítottak szobrot (Székesfehérvár) – vagyis azokon a településeken, ahol a család egy-egy tagja érdemi tevékenységet fejtett ki. Ez Vác esetében – jelenlegi ismereteink szerint – nem áll fenn.
8. Amennyiben a Wathay család valamelyik tagja mégiscsak folytatott volna Vácott valamilyen kiemelkedő tevékenységet, ezt Bátónyi Pál az általa kutatott több ezer oldalnyi levéltári anyag alapján minden bizonnyal alá tudja támasztani konkrét adatokkal. Javaslom, hogy ezeket pótlólag nyújtsa be az önkormányzathoz. A Bátónyi Pál által eddig közölt Wathay Jánosra vonatkozó adatok ugyanis véleményem szerint nem elegendőek ahhoz, hogy utcát nevezzen el a város róla, hiszen Pest megye életében több, kiemelkedő szerepet játszó személyiség – pl. Hunyadi János, Sötér Ferenc, Sötér Tamás, Fáy András, Nyáry Pál, Ráday Gedeon – is szerepet játszott, akiknek tevékenysége jelentősebb volt Wathay Jánosnál, és közterületet mégsem nevezett el róluk a város. Az elnevezésre elegendő okot még a szatmári békekötés 300. évfordulója sem szolgáltat. (Ugyanez vonatkozik arra a számtalan katonára, akik részt vettek a török ellen indított felszabadító háborúkban.) Amennyiben ilyen adatot nem sikerülne felkutatni, illetve bemutatni, továbbra sem javaslom, hogy Vác Város Önkormányzatának Képviselő-testülete közterületet nevezzen el Wathay Jánosról. Ha felmerülne ilyen igény, hogy Pest megyei személyekről is neveztesse el Vácott közterület, akkor a fent felsorolt személyeket kellene előnyben részesíteni.
9. Bátónyi Pál véleményét Vác város nevének eredetéről nem kívánom minősíteni. A város nevének eredetéről minden bizonnyal sokan, történészek és laikusok egyaránt vitázni fognak a jövőben is. Teljes biztonsággal megfejtani a név kialakulását minden bizonnyal sosem lehet.
10. Mint már korábban a 84/2008. sz. levelünkben (ennek másolatát mellékelten megküldöm) jeleztem, Wathayról (Wattay stb.) elnevezett utca Vácott korábban nem volt, erre vonatkozó adatot nem találtunk.

Vác, 2011. január 19.
Melléklet: 2 db

Tisztelettel:

Dr. Horváth Ferenc
igazgató

	VÁC VÁROS LEVÉLTÁRA 2600 Vác, Múzeum u. 4. Levélcím: 2601 Vác, Pf. 59. Telefon: 06-27-305 444, telefax: 310 147 E-mail: vacarchivum@invitel.hu	Tárgy: A Wattay családra vonatkozó adatok Ea.: Dr. Horváth Ferenc Hív. sz.:
84/2008. lt. szám		

Vác Város Polgármesteri Hivatala
 Dr. Molnár Lajos alpolgármester

VÁC
 Március 15. tér 11.
 2600

Tisztelt Alpolgármester Úr!

Hivatkozással a 2008. január 30-án kelt megkeresésére, az alábbiakban tájékoztatom a Wattay család váci, Pest megyei kapcsolataira vonatkozó kutatásunk eredményéről.

A Wattay (Vathai, Vattai, Vathay stb.) család kiemelkedő szerepet játszott Pest megye török hódoltság alatti történetében, majd az ezt követező időszakban is, amikor több Pest megyei település újranevesítését végezte el mint földbirtokos. Tevékenységükre vonatkozóan többek között a Magyar Országos Levéltárban (400 ífm)-és a Pest Megyei Levéltárban (XIII. 21 Wattay-Zboray család iratai, 1835–1964, 0,40 ífm) is található iratok, míg a korszakra vonatkozó szakirodalomban is rengeteg adat van a család tevékenységével kapcsolatban.

Arra vonatkozó adatot nem találtunk, hogy a Wattay családról, valamelyik tagjáról, vagy Wattay Jánosról Vácott utcát neveztek volna el. Sem az 1841-es, sem az 1888-as, sem az 1929-es nagyobb utcanev-rendezéskor nem neveztek el utcát a Wattayakról. Nem említi ilyen nevű utcát Trágor Ignác 1912-ben kiadott könyve, sem a Mészáros Gyula és Vársárhelyi József kéziratosa munkája.

Mellékelten megküldöm a megjelenés előtt álló Szarka Gyula: A váci püspökség gazdálkodása a török hódoltság korában, 1526–1686 c. munkájából a Budai Bornemissza (Bolgár) Pálra vonatkozó részeket, valamint jelzéseként egy az Interneten levő, Csömör község történetére vonatkozó részt. Megjegyzem, hogy az Interneten több, különböző színvonalú cikk, tanulmány található, ami foglalkozik a család tevékenységének történetével.

Vác, 2008. február 11.
 Mell.: csom.

Tisztelettel:

Dr. Horváth Ferenc
 igazgató

VÁC VÁROS ALPOLGÁRMESTERE • 2600 VÁC, MÁRCIUS 15. TÉR 11.
 Tel: 27/315-534 • Fax: 27/315-537 • E-mail: molnar-apolgarm@varoshaza.vac.hu • www.vac.hu

Dr. Horváth Ferenc Igazgató úr részére

Tisztelt Igazgató Úr!

Bátonyi Pál nyugalmazott honvéd ezredes, kutató levélben keresett meg, és kéri, hogy adjunk felvilágosítást, és fogadjuk őt mert kutatja Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye jelentős személyiségét Wattai Jánost. Elmondása szerint részt vett Vác, Pest, és Buda török alóli felszabadításában, majd a környék betelepítését szervezte. 1704-ben Nógrád vármegyei nemesi felkelők kapitányaként részt vett a Rákóczi szabadságharcban, és a fejedelem kérésére – vagy megbízására – vállalta Pest Vármegye alispánságát. A család őse volt Buday Bornemissza Bolgár Pál, akinek kutatása szerint a 17. században háza volt a városban, és Gödön.

A szatmári béke után állítása szerint irányította a környék betelepítését. Halála után Pest környéki birtokait elkobozták, vagy valamilyen módon kikerült a család tulajdonából.

Nem néztem meg a Nagy Ivánban, a Wattai családra vonatkozó címszót, és nem emlékszem arra sem, hogy volt-e Vácon ilyen nevű utca az első utcanév adományozási korszakban. A kutató szerint volt. Ha emlékem nem csal valami hasonló nevű nagyon hosszú életű személy adataival találkoztam az 56-os könyv adatgyűjtése során, és a személy a Siketek Intézetéhez kötődött a két világháború között.

Ha van lehetőség kerestess a név után.

Vác, 2008. január 30.

Köszönettel:

Dr. Molnár Lajos s.k.

	VÁC VÁROS LEVÉLTÁRA 2600 Vác, Múzeum u. 4. Levélcím: 2601 Vác, Pf. 59. Telefon: 06-27-305 444, telefax: 310 147 E-mail: vacarchivum@invitel.hu	Tárgy: Váci közterületek elnevezése Ea.: Dr. Horváth Ferenc Hiv. sz.: 9/4-3/2008.
455/2008. lt. szám		

Vác Város Polgármesteri Hivatala
 Philipp Frigyes főépítész

VÁC
 Március 15. tér 11.
 2600

Tisztelt Főépítész Úr!

Hivatkozással a fenti számú megkeresésére, az alábbiakban közlöm a közterületi elnevezésekkel kapcsolatos véleményemet.

A határozati javaslat 2. sz. mellékletében szereplő új elnevezések nagy részével egyetértek. Nem értek egyet az U-10, U-11 elnevezések középpal történi feltüntetési formájával, amennyiben az utcanévadó k keresztnevét sem teljes alakban, sem legalább a keresztnév kezdőbetűjét nem tüntették fel. Ez különösen zavaró lehet az első esetében, amikor majd nem lehet tudni, hogy kiről, miről (település) neveztek el az utcát. Úgy emlékszem, ezt a gyakorlatot a város újabban igyekezett is elkerülni.

Az ugyancsak e jegyzékben szereplő Wattay (Vattay) Pál utcával is ugyanez volna a helyzet, ha egyáltalán célszerű volna utcát elnevezni róla. Ezt a következők miatt nem javaslom.

Az utcanévadásra javaslatot tevő Bányai Pál ny. honvéd ezredes, kutató (vajon mit kutat?) olyan érveket hoz fel az utcanéadás mellett, melyek – szerintem – nem indokolják, hogy Wathay Pátról, vagy a Wathay családról Vácot utcát kellene elnevezni. Mint a 84/2008., 2008. február 11-én kelt, dr. Molnár Lajos alpolgármesterhez intézett levélben (másolatát mellékeltem megküldöm) jeleztem, a Wathay család váci, de még Pest megyei tevékenységére vonatkozó publikált adatok is meglehetősen gyérek. A Pest Megyei Levéltár által az 1740-ig keletkezett megyei közgyűlési jegyzőkönyvek és iratok tartalmi kivonatait (regesziáit) tartalmazó kötetek leginkább a család birtokpolitikájára vonatkozó adatokat tartalmaznak, a család közéleti tevékenységére alig-alig találhatunk adatokat. A névadományozásra javaslatot tevő szerint Wathay János valóban volt PPS vm. főszolgabírája, majd alispánja, de a Borovszky Samu által szerkesztett Nógrád vármegye története c. kötet tartalmazza azt az adatot is, mely szerint Wathay János más nemesekkel együtt 1704-ben megszökött a kuruc táborból, s ezért a megye 100 Ft pénzbírságra ítélte. A Bánkúti Imre történész által összeállított Pest-Pilis-Solt vármegye a Rákóczi-korban c. kétkötetes forrásmunkában mindössze két helyen szerepel Wathay János Pest-Pilis-Solt megyei alispán neve. Nem sikerült tisztázni, hogy Vácot valóban volt-e utca elnevezve a Wathay családról, mint ezt az előbb említett levélben leírtam. Az, hogy a család egyik

tagjának háza volt Vácott, véleményem szerint lényegtelen abból a szempontból, hogy utcát nevezzünk el a tulajdonosról. A török hódoltság utáni időszakban a földesuraknak saját érdeke volt, hogy lakosokat telepítsenek le birtokaikon, erre egyébként törvény is kötelezte őket. Ez, vagy ezzel együtt a jobbágyoknak adott adókedvezmények kiemelkedő érdemként való feltüntetése arra utal, hogy mind a család, mind a korszak története nem kellően ismeret a javaslattevő előtt. A levéltár több olyan állítást is megfogalmaz, melynek valószínűleg nincs történelmi alapja, de legalább is bizonyítást igényel. A Wathay család tevékenysége jellemzően nem Vácra terjedt ki.

Mellékelten megküldök néhány a Wathay családra vonatkozó nyomatot, melyekkel akár cáfolhatók is a javaslattevő egyes állításai.

A fentiekkel azonban inkább azt kívántam érzékeltetni, hogy hiányos és ellentmondó adatok miatt nem tartom megalapozottnak hogy Vácott utcát nevezzenek el a Wathay családról, vagy egyik tagjáról.

Most ismét javaslom, mint ahogy ezt korábban már néhányszor megtettem, hogy Vácott nevezzenek el utcát Nagy Ivánról, történész-heraldikusról, aki Vácott tanult a piarista gimnáziumban, a püspöki lceumban, majd a papi szemináriumban. Tudományos tevékenysége, a Magyarország családai c. családtörténelmi munkája ma is alapmű.

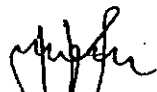
A határozati javaslat 3. sz. mellékletében szereplő új utcanevekkel egyetértek.

Vác, 2008. szeptember 11.

Mell.: 5 db

Tisztelettel:

Dr. Horváth Ferenc
igazgató

Engel Pál: Középkori magyar genealógia

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai / Nógrád vármegye / NÓGRÁD VÁRMEGYE TÖRTÉNETE. 1867-ig írta Retszig Ede dr. történétíró, a közp. szerk. bizottság tagja. A protestáns egyházakra vonatkozó részt Okolicsányi József földbirtokos. A Nemzeti Intézetre vonatkozó részt Fáy Albert dr., vm. főjegyző, a Nemzeti Intézet ügyv.-alelnöke. / II. A vármegye története a mohácsi vésztől a klegyezésig. 1526–1867. / 1. A VÁRMEGYE HELYZETE A TÖRÖK HÓDOLTSÁG, A SZABADSÁG- ÉS VALLÁSI HARCZOK KORÁBAN. (1526–1711.) / I. Rákóczi Ferencz.

Az 1705. évi január 17-én tartott tisztultó közgyűlésen a kijelölést Jánoky Zsigmond megbízott útján Rákóczi gyakorolta, a ki Török András, Ráday Gáspárt, Mocsáry Balázst, Kajaly Pált, Fejér Feja Jánost és Pelargus Györgyöt jelölte alispánoknak. A vármegye Török András első, Fejér Jánost második alispánná választotta. A tisztikarban nagyobb változás nem történt, csupán a fejedelem udvarában állandóan tartózkodó Ráday Pál helyébe főjegyzőül az eddigi ügyész, Kántor Istvánt választották meg. Ráday Pálon kívül, a ki Rákóczinak a titkára lett, a vármegyei családok sarjai közül még számosan vittek vezérszerepet, így Gyürky Ádám, a fejedelem udvari lovas karabélyosainak az ezredese, a ki 1704 márczius 10-én Eger ostromakor esett el, Gyürky Pál tábornok, Szandai Sréter János tüzérségi felügyelő és Szalontay János főszolgabíró, a ki udvari biztos lett. A nemesi felkelés, a melyet eredetileg Rákóczi ellen szólítottak hadba, 1705 január 22-én Szécsényben újból szervezték. Ez alkalommal Török András alispánt, a felkelt nemes sereg kapitányává választották, de elfoglaltságára való tekintettel Litassy Györgyöt helyettes kapitánnyá tették. Hadnagy: Labancz Mihály, zászlótartók: Dovaly Gáspár és Balás János, őrmesterek: Repeczky Sámuel, Dubraviczky Péter, futárok: Szalay András és Bene István, szekerészmester: Ladányi Sámuel. A felkelt nemesség, noha Rákóczi még január 21-én a táborba rendelte, február közepére sem állott ki a teljes 200 főnyi számban. Török András első alispán szintén a táborba szállott a felkelőkkel; távolléte alatt az alispáni teendőkkel Feja János másodalispánt bízták meg. Mivel több akadály miatt a nemesség teljes számban nem állhatott ki, a vármegye a személyes felkelés helyett zsoldosok kiállításának az engedélyezését kérte Rákóczitól. Rákóczi a kérelemnek helyt adott, de a felajánlott 200 zsoldos helyett 80–80 emberből álló három századnak, vagyis a tiszteken kívül összesen 240 fegyveresnek a kiállítását követelte. A vármegye 1705 márczius 20-án tartott közgyűlésében tárgyalta Rákóczi rendeletét és a felfogandó zsoldoshad egyenruházatának a beszerzésével Bende János szolgálta bírót bízta meg. E zsoldos hadakat Esterházy Dániel dandárába osztották be. A zsoldosokra sürgős szükség is volt, mert a nemesség nem jól érezte magát a táborban és tömegesen szökött meg. A szökevények közé tartozott Yattay János is, a kit a közgyűlés 100 forint pénzbírságra ítelt. Rákóczi parancsára az április 15-én tartott közgyűlés már erélyesebb rendszabályokat léptetett életbe a szökevények ellen. Összefogdosásukkal a szolgabírákat bízta meg és meghagyta nekik, hogy őket Szécsénybe és Losoncra kísérik, onnan a táborba szállítsák, az ellenszegülőket pedig Gács várába vigyék és ott börtönözzék be. Hasonló rendszabályokat léptetett életbe a vármegye a Soltról és az újvári várból megszökött gyalogosok ellen is, minderről pedig értesítette Bercsényit.

Engel Pál: Középkori magyar genealógia

Turul 1883–1950 / 1934 / 1934-1/2 / VEGYES. / A Vattay-család birtokszerzeményei.

A Vattay-család birtokszerzeményei.

A Felsővattai Vattay-család a XVII. és XVIII. században egyike volt hazánk legvagyonosabb középnemesi családainak. Terjedelmes birtokai Pest-, Pilis-, Csongrád-, Bács- és Nógrád-vármegyékben feküdtek. Idők folyamán azonban e birtokok nagyrésze házasság révén számos más, köztük több főrangú család tulajdonába került. Honnan származott ez a hatalmas földbirtokvagyon? Abban a helyzetben vagyunk, hogy erre megfelelhünk; mert hiteles felvilágosítást nyújt erről Vattay János folyamodása Lipót királyhoz, melyet a neoacquistica commissio működése idején birtokaiban való megerősítése végett 1697-ben intézett a felséghez. ⁽¹⁾ Emlékiratában különválasztja ama birtokokat, melyek anyai nagyatyja, budai Bolgár másként Bornemisza Pál után illetik, és azokat, melyek atyja szerzeményei voltak. Ezek: Pilis megyében Rozsdszigete pusztá, most említett nagyatyjának, néhai budai Bolgár másként Bornemisza Pálnak birtoka, mely ekkor gróf Zichy István vicegenerálisnál van zálogban. Kaláz és Pomáz, továbbá Pest megyében Szentmihály pusztá, melyek néhai ~~gróf~~ Eszterházy Pál 1630. évi fassiója alapján illeték nagyatyját. Pest megyében egész Körtvélyeskeszi község és Csömör, Szentlőrinc, Gubacs, Soroksár és Péteri puszták, továbbá Vány pusztá fele; ugyancsak Pilis megyében Szencse, Felső- és Alsókovácsi, Solymár, Borony és Garancs egész puszták, Solt megyében Halom, Tázlár, Must egész puszták, Bács megyében Prelkovith, Radenith, Tótháza, Nagygyürgin, Matovich, Natály, Kulica, Oblica, Billa, Blatta, Szilvás, Pottra, Pokolikó, Oborinca, Vántelek, Dorosló, Pezér, Csemény, Nagycsikó és Vastorok puszták, Csongrádban Csány pusztá, melyek mind néhai atyja, Vattay Pál adománybirtokai voltak. Pest megyében Szűcsi, Kaskantyú, Csengöd és Hillye puszták, Kiskőrös és Sárfő, Solt megyében Tabd pusztá, melyek ezidőszerezt zálogban vannak; végül Kál, Rébély, Kozmo és Szogo puszták.

A folyamodvány, melyet ő maga emlékiratnak nevez, élénk világot vet a Fülel végvárában lakó birtokos nemesség hányatott életére. Megtudjuk ugyanis belőle, hogy a folyamodó birtokjogi oklevelei a várnak 1662-ben történt vívása alkalmával elpusztultak és a török váratlan támadása következtében minden ingóságát otthagyni kényszerült; sőt a fenyegető veszedelemből pusztá életét is alig bírta megmenteni. Kevéssel utóbb, 1670-ben, midőn a felkelők a bányavárosokat háborgatták, értéktárgyait Fülekről atyjával együtt a biztonságosabb Besztercebányára, onnan pedig Gács várába szállította. A felkelők azonban széthurcolták és elrabolták azokat. Az oklevelek egyrészt utóbb nagy fáradsággal és még nagyobb áldozatokkal Erdélyből sikerült visszaszereznie; ez a művelet azonban több mint 30,000 forintjába került, ami a család vagyonának utolsó roncsait – is felemészttette. Fülel várának Thököly felkelői által történt elfoglalása alkalmával fogságba is esett és 22 hónapig bilincsekbe verve raboskodott. 1000 arany és négy vég posztó fizetése ellenében nyerte csak vissza szabadságát. Személyes érdemeire és királyhűségére, elsősorban pedig atyjának szolgálataira hivatkozva, aki III. Ferdinándnak a svédek és a lázadó csehek elleni háborújában többnyire zsold nélkül, mint kapitány nagy érdemeket szerzett, fentebb elősorolt jószágaiiban való megerősítését reméli, a fegyverjog címén követelt váltságösszeg kegyes elengedésével.

A Vattay-család birtokainak ama részét tehát, melyet apai ágon örökölt, katonai érdemek fejében nyerte; az anyai ágról szállott jószágok azonban polgári pályán kifejtett eredményes munka gyümölcsei. Budai Bolgár alias Bornemisza Pál ugyanis az ügyvédi pályán működött s az akkori előkelő családokat képviselte peres ügyeikben.

Sarlay Soma.

Turul 1883–1950 / 1934 / 1934-1/2 / VEGYES. / Három címeradomány egy oklevélben.

Engel Pál-Középkori magyar genealógia

Három címeradomány egy oklevélben.

I. Lipót király 1695. május 5-én Laxenburgban kelt oklevelével egyszerre három különböző családot nemesít meg: a Kobány-, Stephanides- és Jankó családokat. Ebben egymagában nincs semmi különös. Tudvalevőleg lépten-nyomon előfordul, hogy az uralkodók – főleg a főszerző rokonsága köréből – ugyanazon címeres nemeslevélben egyszerre több családot részesítenek nemesség- és egyben címeradományban. Ám ily esetekben is az illető családok csupán egy, közös címet kapnak. A főnti armális azonban kuriózum, mert a három, mind más-más családot képviselő nemességszerző (mindhármójuknak véletlenül ugyanaz, «György» a keresztnévük) ugyanabban az armálisban nem közös, hanem külön-külön, egymástól eltérő címet nyer. Ez ugyan a szokásos «Scutum nimirum» formularészt követő címerleírásban kissé zavaros formában, az oklevél elején megfestett címerképen azonban egészen világosan jut kifejezésre, miként ez utóbbinak kicsinyített ábráján alább látható. A három címer különböző díszítésekkel ellátott, közös keretben háromszög alakban foglal helyet: kettő fent és egy lent, a kettő között középen.

Mind a három pajzs színe kék. Az elsőben zöld mezőn holdtól és csillagtól kísért pálmafa áll; a sisakdísz zöldleveles babérágtól kígyózón övezett egyenes kard. A másodikban zöld mezőn vörös párnára helyezett egyenes kard látható; a sisakdísz az oklevél leírása szerint az előbbihez hasonló, azzal a hozzáadással, hogy a babérág virágokkal rakott; a címerképen azonban a sisakdísz egyenes kardját három szőlőfürttel rakott, zöldleveles szőlővessző veszi körül. A harmadik, vagyis alsó címer pajzsalakja zöld mezőn leveles aranykoronából kiemelkedő három arany búzakalász; a sisakdísz jobblábában kavicsot tartó daru. A takarók mindhárom: kék-arany, vörözeüst.

Az armális szövegében a címerleírás a következő:

Scutum nimirum militare erectum in tres partes angulares perpendiculariter divisum fundos earundem viridi campo interooccupante, in quarum media coelestini coloris integra palmae arbor virentibus comis adumbrata, inter solis ac lunae imagines superne collucescentes situari, in dextra porro candidi coloris evaginatus ensis purpureo pulvinari incumbere, in sinistra pariter partibus aurea corona locari, ex eaque tres maturae triticeae spicae eminere visuntur. Scuto demum incumbentes ternas galeas militares craticulatas sive apertas regis diadematis, dextro quidem evaginatum gladium viridi lauro cinctum, sinistro nudum similiter gladium aequo viridi lauro rosas mixta adornatum, tertio vero gruem vigilantem ~~et~~ similem uni pedum insistentem, altero vero elevato lapillum tenentem proferentibus ornatas. A summitatibus autem sive conogaleis laciniis seu lunniscis hinc flavis et coeruleis, illinc vero candidis et rubicundis in scuti extremitates sese placide diffundentibus illudque ipsum decenter et venuste exornantibus ...

Ez a pongyolán szerkesztett címerleírás, mely az oklevélre festett címerképen látható elhelyezéssel szemben középen, jobbról és balról fekvő címeralakokról beszél, a címerképen látható sorrendnek is a megzavarásával, szinte azt a látszatot kelti, mintha itt is egy közös, ez esetben három részre osztott címerpajzsról volna szó, melyen azután – ezúttal már helyes, a címerképnek megfelelő sorrendben leírt sisakdíszekkel – három sisak nyugodnék. Ha a címerkép számára szánt helyet üresen hagyták volna, – mint ez nem egyszer megtörtént, – az oklevél leírása alapján a valódi képet aligha lehetne rekonstruálni.

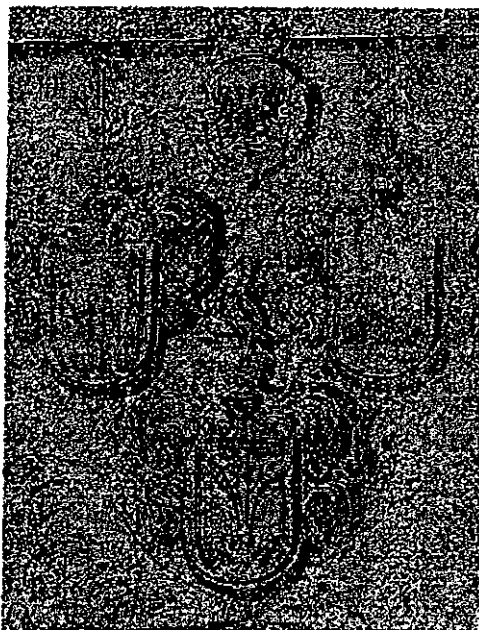
A címeres nemeslevelet 1695. nov. 5-én hirdették ki a gömörmezei Pelsőcön. A Királyi Könyvekbe nincs bevezetve; de létezése a genealogiai irodalomban ismert A Kobány- és a Jankó-család tagjai a XVII. századeleji nemesi nyomozatok alkalmával ennek alapján igazolták nemességüket.*(2) Eredetije Jankó-Brezovay Miklós ny. min. tanácsos, egerszóláti földbirtokos (Heves m.) birtokában van.*(3)

Az egyes címerek a három adományost kétségtelenül abban a sorrendben illették, amilyenben őket az oklevél felsorolja. Az első tehát a Kobány-, a második a Stephanides-, a harmadik a Jankó-családot.

Engel Pál: Középkori magyar genealógia

Ez nemcsak logikus következtetésből folyik, hanem a Jankó-családnál a gyakorlattal is tudjuk bizonyítani. Ez a család a harmadik címert: az aranykoronából kiemelkedő hármás búzakalászt és sisakdíszként a kavicsot tartó darút használta. Csak a XIX. század első felében módosította oda, hogy a három búzakalászt koronán, majd zöld dombon álló oroszlán mancsába helyezte.*⁽⁴⁾

Végül még fölmerül a kérdés, mily okok játszhattak közre ennek a szokatlan és a magyar heraldikában eddig egyedülálló címeradományozási módnak az alkalmazására. Bizonyosat nem tudunk; csak fölteszük, hogy a három folyamodó, akár volt közöttük atyafisági kapcsolat, akár nem, – ezt nem tudjuk – az armálisért fizetendő díjak csökkentése végett, talán mert külön-külön nem volt hozzá módjuk, vagy pusztán takarékoságból, összeálltak s együttesen kérték és kapták is meg a nemességgel együtt a – hihetőleg csak kivételesen – egy adománylevelbe foglalt három önálló címert.

Engel Pál: Középkori magyar genealógia

Végjegyzet

1 (Megjegyzés - Popup)

Orsz. Levéltár: Neoacquistica com. iratai, fasc. 4. nr. 2.

2 (Megjegyzés - Popup)

Forgon: Gömör vm. nemes családjai I. 323. és II. 30. 1.

3 (Megjegyzés - Popup)

Hiteles másolata a M. Nemz. Múzeum Levéltári Osztályában őrzött Podhradszky-családi levéltárban.

– Ez úton is őszinte köszönetet mondok *Podhradszky Andor ny.* főszolgabíró úrnak lekötélező szíveségéért, mellyel az eredeti megküldése által annak tanulmányozását számomra lehetővé tette.

4 (Megjegyzés - Popup)

M. N. Múzeum Lt. Oszt.: Podhradszky-lt. Jankó-féle iratai.

Engel Pál - Középkori magyar genealógia

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai / Nógrád vármegye / LOSONCZ. Írta Bartha Lajos író / A kurucz kor.

1705 január 17-én tisztújító közgyűlést tart Losonczon a vármegye. Ez a közgyűlés azért nevezetes, mert azon a kijelölést megbízott útján Rákóczi gyakorolta. A nemesi főkelők sűrűn szökdöstek meg Rákóczi táborából. Ezeket pénzbírságra ítélték. Losonczon is volt ilyen bírságoló közgyűlés, mely a megszökött Vattay Jánosra 100 ft büntetést rótt.

A bírságolás azonban nem járt elég hatással, s ezért is a vármegye az április 15-én Losonczon tartott közgyűlésén elrendelte a szökevények összefogdosását. Az itt hozott határozat szerint a szolgabírák dolga volt a szökevények összefogdosása, a kiket Szécsénybe és Losoncra kellett behozniok és onnan újból a táborba szállították őket. Az ellenszegülőket e határozat alapján Gács várába börtönözték be.

~~Engel Pál: Középkori magyar genealógia~~

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai / Pozsony vármegye / POZSONY VÁRMEGYE TÖRTÉNETE. Írta Dedek Crescens Lajos dr. / II. KORSZAK. / A MOHÁCSI VÉSZTŐL A BÉCSI KONGRESSZUSIG. 1526–1815. / V. Vallási élet. Közművelődési állapotok. / A pozsonyi evangélikusok.

A pozsonyi evangélikusok.

Pozsony városában az evangélikus egyház csak 1606 táján nyert szervezetet, de annál rohamosabban terjedt el. Ez évben épült első iskolájuk az akkori Búza-piaczon, a városháza közelében. Templomuk, a mai Megváltó-templom helyén, annakelőtte polgárház, a Behm Balázs háza állott. Ezt a házat utóbb megszerezte a város és 1616-ban átadta az evangélikus gyülekezetnek, hogy abban istentiszteletet tarthassanak. Ennek helyén épült azután 1637–38-ban az evangélikusok új és fényes temploma, a melyben 1638 decz. 20-án hangzott el az első lutheránus hitvallás. Az építést Segner felügyelő vezette s az egész építkezési költség mintegy 23.000 tallerra rúgott. Két évvel később, az Orsolya-apácák mai templomának helyén imaházat emeltek a magyar szuperintendenciához szűz hívek is. 1647-ben a német hitközség az előbbi iskola és a templom mellé hatalmas gimnázialis jellegű iskolát épített.

A hatalmas lendületnek indult egyházat azonban 1672-ben végzetes csapás érte, mely sok időre vetette vissza annak kifejlődését. Tudjuk, hogy Pozsonyban az ott működött rendkívüli törvényszéki ítéletei következtében ekkoriban igen izgatott hangulat uralkodott. Legizgatottabbak voltak természetesen a protestánsok, mert hiszen a Pozsonyban éltek legnagyobb része protestáns nemes volt. Természetes az is, hogy mind az udvarban, mind a királyi tanácsosok körében a legnagyobb bizalmatlansággal, de éber figyelemmel kísérték minden mozgalmat, minden gyanúsabb gyülekezést. Már pedig a pozsonyi evangélikusok 1671/72-ben sokat gyűléseztek. Templomukban jöttek össze, mint mondák, azért, hogy egy évek óta engedetlen hívek megrendszabályozása, esetleg a gyülekezetből való kizárása fölött tanácskozzanak. Mivel azonban e tanácskozások, melyeken a lutheránusok és így a város legelőkelőbb polgárai vettek részt, szorosán zárt ajtók mögött folytak s a titkolódzás jellegével bírtak, csakhamar mindenféle mende-mondákra, gyanúsítgatásokra adtak alkalmat. Mondogatták, hogy a város tanácsának többsége evangélikus lévén, összeköttetésbe lépett a protestánsok ügyét támogató törökkel, és hogy az Érsekújvárt ostromló török vezérnek három évi adómentesség mellett a várost átadni akarják. Mi volt igaz e beszédben, mi nem, azt ma eldönteni nehéz. Tény, hogy felkeltette a bécsi udvar haragját és romlást hozott az evangélikusokra.

A kormány vezető férfiai úgy határoztak, hogy egyelőre nem lépnek fel erőszakos eszközökkel, hanem arra való hivatkozással, hogy az evangélikusok királyi engedély nélkül királyi telekre építették templomukat és iskolájukat, követelték ezen épületek bezárását és átadását. E követelés végrehajtásával, esetleg erőszak alkalmazásával is, a királyi helytartó, Szelepcsényi György primás bízott meg.

Szelepcsényi a váci és pécsi püspököket bízta meg, hogy a királyi parancsot vigyék meg a város előljáróságának és ha lehetséges, intézzék el azzal békésen az ügyet. A tanács azonban vonakodott a királyi parancsnak eleget tenni, sőt az evangélikusok fejszéikkel felfegyverkezve elfoglalták templomuk ajtaját és valósággal ellentállásra készültek. A tagadó választ a világi és egyházi urak gyülekezete, kiket Szelepcsényi az ügy megbeszélése miatt palotájában összegyűjtött volt, nagy felháborodással fogadta és elhatározta, hogy a protestánsok vezérét, a lázító Vitnyédit el fogja zártni. Az evangélikusok viszont gyorsan egybegyűltek és követséget menesztettek I. Lipóthoz, hogy neki megtámadtatásukat elpanaszolják. Velök ment Vitnyédi is.

Pálffy Miklós gróf időközben kiadta Vitnyédi ellen az elfogatási parancsot és annak végrehajtását Göszinger János várnagyra bízta. A várnagy katonái Prenkirchen táján érték utól a követséget.

Engel Pál: Középkori magyar genealógia

Vitnyédit elfogták, a többi szabadon bocsátották. Midőn azonban másnap a jégtől zajló Dunán áfhozták a foglyot, az időközben nagy számmal egybegyűlt polgárság erőszakkal kiszabadította kezökből és diadalkiáltások között vitte a városháza elé. A városi tanács azonban megszeppent. A nép erőszakoskodásának előre látható rossz következményeit tehát azzal igyekezett enyhíteni, hogy a kiszabadított Vitnyédit a nála megjelent Pálffy grófnak azonnal kiszolgáltatta.

Márczius 18-án megjelent az evangélikus iskola előtt Szomolányi Benedek pozsonyi kanonok, mint homo regius és Vattay István kir. ügyigazgató, mint biztos. A királyi helytartó parncsával jöttek, hogy az iskolát és templomot átkutassák. Az evangélikusok azonban Vattayt, ki már behatolt volt az épületbe, kidobták, Szomolányi előtt úgy csapták be a kaput, hogy karja két helyen is eltört. Időközben mindenünnen elöjöttek az evangélikusok, ki fegyverrel, ki bottal, fejszével és egyéb eszközökkel felfegyverkezve és dühökben reátámadtak az arra békésen haladó, vagy ott álldogáló katolikusokra. Még az asszonyok is részt kérnek az utcai háborúból és hamuvak kevert söt hintettek a közeledők szeme közé, miközben éktelen gúnyolódásokat és szidalmakat vittek végbe. Valóságos utcai harcz fejlődött ki, melyet a Schütz vezetése alatt megjelent katonaság csak nagynehezen tudott elfojtani.